

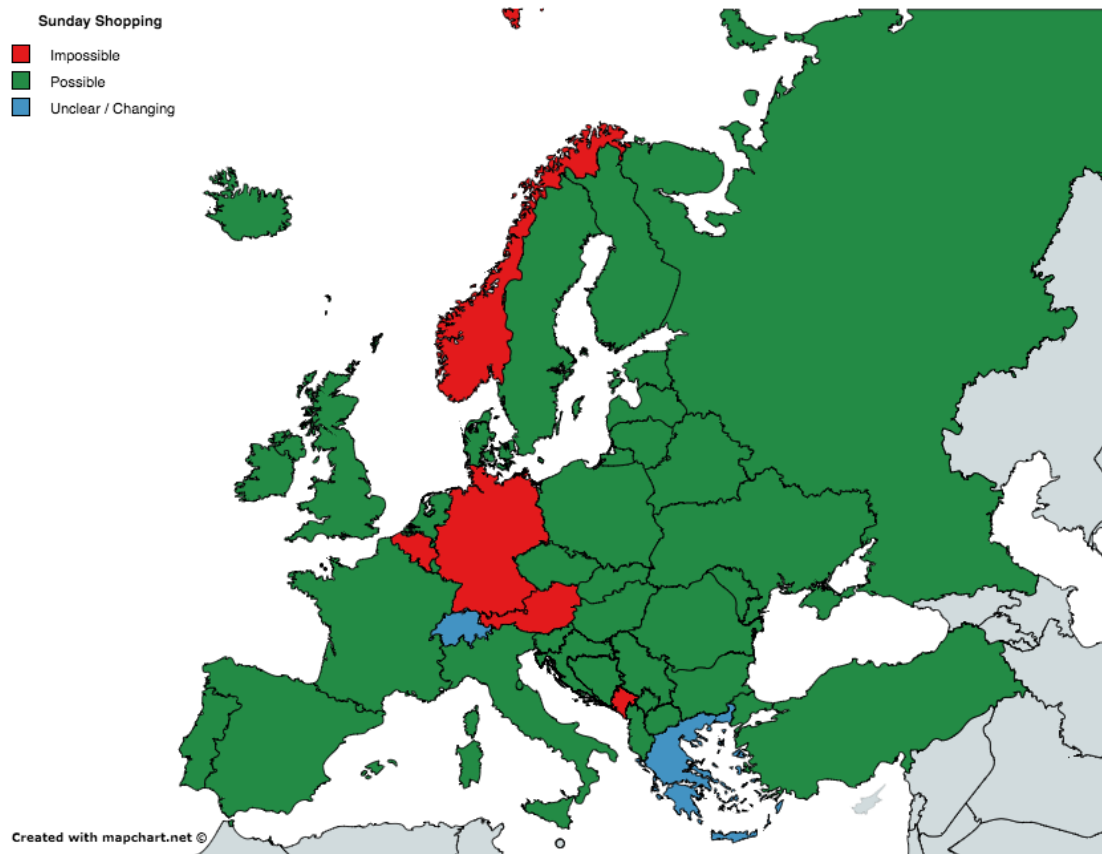

ΔΙΚΤΥΟ για τη
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
στην Ελλάδα
και την Ευρώπη

Ποτέ την Κυριακή, πάντα την Κυριακή...ή καμιά φορά την Κυριακή ;
*Το θέμα της λειτουργίας των καταστημάτων τις Κυριακές. Πλεονεκτήματα, προβλήματα
και οι παράπλευρες συνέπειες για τους εργαζόμενους και τη ζωή στις πόλεις.*

Η κατάσταση στην ΕΕ

Στην πλειονότητα των χωρών της ΕΕ όλα τα καταστήματα (μικρά και μεγάλα)
επιτρέπεται να ανοίγουν κάποιες ώρες της Κυριακής, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα

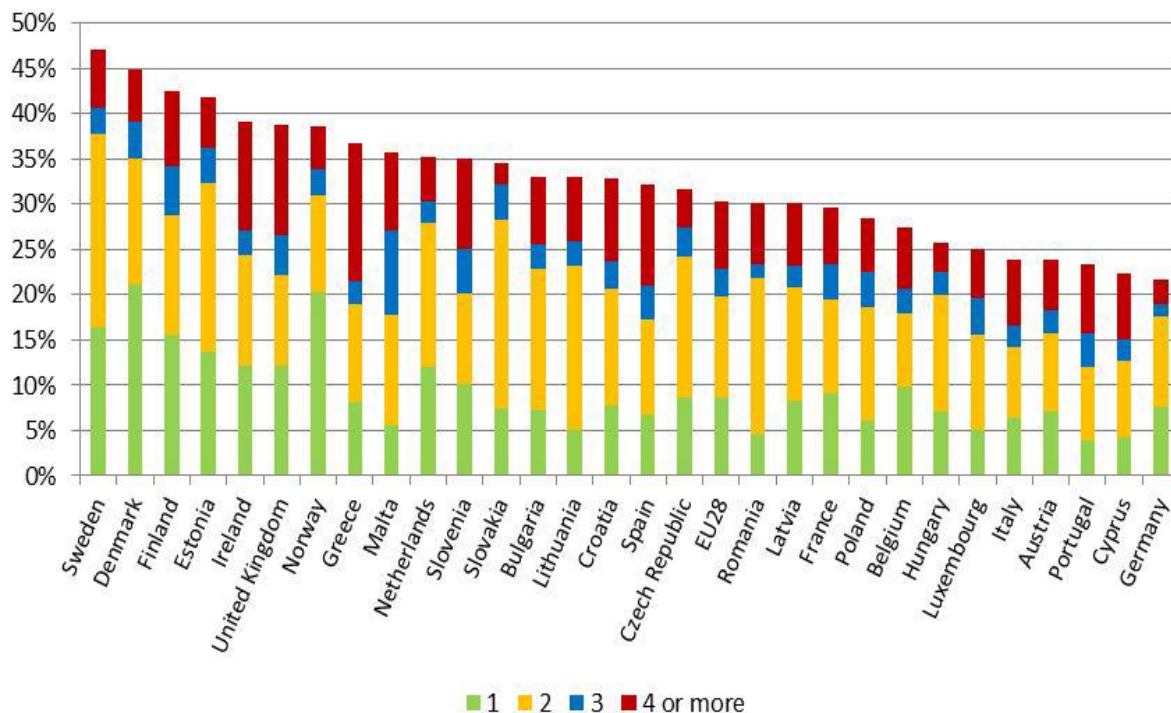

Το 2015, περισσότεροι από τους μισούς εργαζόμενους στην ΕΕ - των 28 τότε Μελών - (52%) δήλωσαν ότι εργάζονται το Σάββατο, με το 23% να εργάζεται τουλάχιστον τρεις Σάββατα το μήνα.

Αν και η συχνότητα της εργασίας της Κυριακής μειώνεται σε πολλά κράτη μέλη, το 1995, το μερίδιο των εργαζομένων που ανέφεραν ότι εργάζονταν τουλάχιστον μία Κυριακή το μήνα έφθασε το 30% το 2015, από το 27,5% το 2005 και 28% το 2010.

Το 2015, περισσότερο από το 10% όλων των εργαζομένων εργάστηκε τουλάχιστον τρεις Κυριακές το μήνα.

Ο επόμενος πίνακας δείχνει το ποσοστό των εργαζομένων που αναφέρουν τις Κυριακές ως εργάσιμες ημέρες σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ των 27 + τη Μ. Βρετανία και τη Νορβηγία.

Πηγή: <https://www.eurofound.europa.eu/surveys/european-working-conditions-surveys/sixth-european-working-conditions-survey-2015>

Η κατάσταση στην Ελλάδα

Όταν αλλάζει η κατάσταση άρδην σε μία χώρα, το μεγαλύτερο πρόβλημα δεν είναι τα λεφτά, είναι η αλλαγή υποδείγματος.

Είναι τώρα χρόνια που συζητάμε για τα ωράρια των καταστημάτων. Αν θα είναι ανοιχτά κάθε Κυριακή, 10 Κυριακές ή 6.

Εντωμεταξύ τα λουκέτα είναι καθημερινό φαινόμενο και έχουν πια τη μορφή χιονοστιβάδας.

Η «λογική» των εμπόρων και ο λογικός αντίλογος

«Το πρόβλημά μας», ισχυρίζονται οι έμποροι, «δεν είναι οι ώρες και οι μέρες λειτουργίας, αλλά ότι ο κόσμος δεν έχει λεφτά να ψωνίσει». Σωστό.

Αλλά, άμα είναι έτσι, γιατί δεν ανοίγουν λιγότερες ημέρες την εβδομάδα, με μικρότερο ωράριο, θα αντέτεινε κανείς.

Φοβούνται ότι θα επιβαρυνθούν με περισσότερα έξοδα και η κίνηση δεν θα είναι αρκετή για να τα καλύψει και θα συνεχιστούν τα λουκέτα. Τότε, γιατί δεν αφήνουν όσους θέλουν να ανοίξουν, να αναλάβουν το ρίσκο τους;

Τότε υπεισέρχεται ένα άλλο επιχείρημα, που αντιφάσκει, όμως, με το πρώτο: «Όσοι μπορούν να ανοίξουν τις Κυριακές θα παίρνουν τη δουλειά από τους υπόλοιπους.

Και αυτοί θα είναι τα μεγάλα πολυκαταστήματα». Που θα παίρνουν τη δουλειά, αυτή που...δεν υπάρχει, γιατί το πρόβλημα δεν είναι οι ώρες, αλλά τα λεφτά που δεν έχουμε...!

Κι ας δείχνει η εμπειρία από τις άλλες χώρες ότι συνήθως τα ανοιχτά ωράρια διευκολύνουν τα μικρά μαγαζιά και όχι τα μεγάλα, που χρειάζονται πολλά άτομα προσωπικό για να καλύψουν μία επιπλέον βάρδια.

Στη χώρα μας να τονίσουμε ότι ήδη τις Κυριακές επιτρέπεται η λειτουργία πολλών ειδών καταστημάτων όπως των βενζινάδικων, των καφέ, μπαρ, ξενοδοχεία, σινεμά, εστιατόρια, αεροδρόμια, και πολλών επαγγελματιών επίσης όπως, ταξιδιτζήδες, δημοσιογράφοι, ΕΥΔΑΠ, ΔΕΗ, ΟΤΕ, κ.λπ.

Επίσης, σε πολλά τουριστικά μέρη της χώρας επιτρέπεται η κυριακάτικη λειτουργία περισσότερων επιχειρήσεων με το σκεπτικό ότι είναι σκόπιμο να καλύπτονται οι ανάγκες των τουριστών όλες τις ημέρες τις εβδομάδος.

Και σε πολλές πόλεις και χώρες του εξωτερικού (συμπεριλαμβανόμενων κρατών-μελών της ΕΕ με χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα) πολλά από τα καταστήματα (μικρά και μεγάλα) επιτρέπεται να ανοίγουν και κάποιες ώρες της Κυριακής.

Η λειτουργία των καταστημάτων θεωρείται για πολλές χώρες ωφέλιμη, καθώς το Σαββατοκύριακο σημειώνεται ο μεγαλύτερος τζίρος. Στατιστικά ευρήματα από την Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο δείχνουν ότι πάνω από το 50% των καταναλωτών κάνουν χρήση της δυνατότητας να ψωνίζουν την Κυριακή.

Υπάρχει επίσης ένα σημείο λογικού αντίλογου στις αιτιάσεις των διαφωνούντων με τη διεύρυνση του ωραρίου. Και αυτό είναι η αναζωογόνηση των αστικών κέντρων και μάλιστα του κέντρου της Αθήνας.

Η απελευθέρωση του ωραρίου, βέβαια, δεν αρκεί. Για την αναζωογόνηση του κέντρου απαιτείται ένα σύνολο δράσεων. Το διευρυμένο όμως, ωράριο, θα μπορούσε να αποτελέσει την αφορμή για να διεκδικήσουν οι έμποροι αλλά και οι καταναλωτές καλύτερες συνθήκες - από τη δημιουργία θέσεων parking μέχρι πολιτιστικές εκδηλώσεις τις Κυριακές, κ.λπ.

Πλαίσιο 1

Το όφελος των καταναλωτών

Σύμφωνα με έκθεση του ΟΟΣΑ οι περιορισμένες ώρες λειτουργίας των καταστημάτων μειώνουν την ευημερία των καταναλωτών και σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2000), σε χώρες που τα μαγαζιά είναι ανοιχτά και τις Κυριακές πολλοί καταναλωτές προτιμούν να ψωνίζουν τότε.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορίου της Δανίας (2000), όταν επετράπη σε όλα τα καταστήματα να λειτουργούν περισσότερες ώρες τόσο τις καθημερινές όσο και τα Σάββατα, στα δε μικρά καταστήματα που πωλούν είδη καθημερινής χρήσεως να λειτουργούν όλη την εβδομάδα όποτε επιθυμούν, οι καταναλωτές απέκτησαν μεγαλύτερη ευελιξία να ψωνίζουν κατά τις ώρες που δεν εργάζονταν ή δεν ασχολούνταν με άλλες δραστηριότητες.

Επιπλέον διαπιστώθηκαν μικρότερες ουρές στα καταστήματα και συμφόρηση στους δρόμους και το μετρό.

Το κόστος του ελεύθερου χρόνου που προέκυψε μεταξύ των ετών 1995 και 2000 υπολογίστηκε σε 268-335 ευρώ το έτος για κάθε νοικοκυριό.

Η πρόταση που συζητείται για μία ακόμα φορά στην Ελλάδα, είναι η εκτός τουριστικών περιοχών απελευθέρωση της λειτουργίας των λιανεμπορικών καταστημάτων, όλες τις Κυριακές του έτους.

Εντάσσεται στο πνεύμα εισηγήσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2000) που τάσσεται υπέρ της θετικής διακρίσεως όσον αφορά στην δυνατότητα λειτουργίας με διευρυμένο ωράριο των μικρών καταστημάτων έναντι των υπολοίπων καταστημάτων.

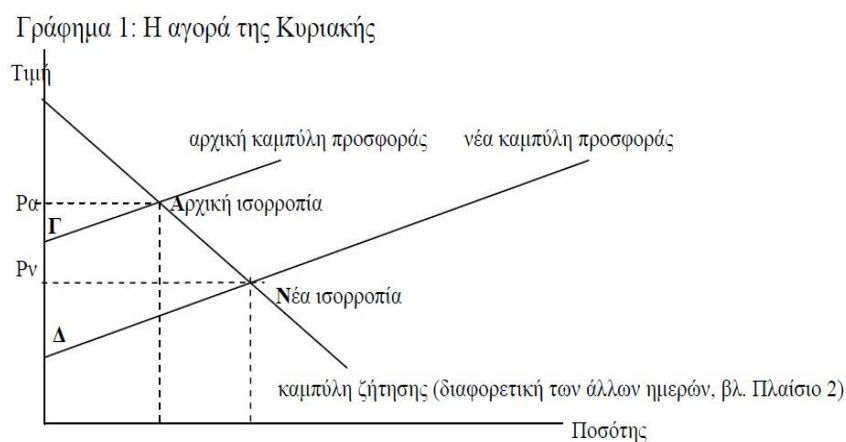
Επιπλέον, όπως παρουσιάζει μελέτη της ΑΣΟΕΕ, η πρόταση φαίνεται¹:

(α) να εξυπηρετεί την μείωση των τιμών λιανικής προς όφελος των καταναλωτών και (β) να παρέχει στα μικρά λιανεμπορικά καταστήματα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των μεγάλων με το σκεπτικό ότι τα τελευταία θα είναι κλειστά την ημέρα εκείνη: Στον βαθμό που τα μικρά καταστήματα θα μπορούν να επιλέγουν τη λειτουργία τους (ή μη) τις Κυριακές ανάλογα με την ζήτηση που αντιμετωπίζουν θα έχουν μια επιπρόσθετη ευκαιρία προκειμένου να αναπτυχθούν και να ανταγωνιστούν με ευνοϊκότερους όρους τα άλλα, πιο προηγμένα, μεγάλα καταστήματα.

Επιπλέον, στον βαθμό που θα επεκταθεί η δυνατότης διενεργείας συναλλαγών για μια ακόμα ημέρα της εβδομάδος:

- αφενός αγοραστές και οι πωλητές θα έχουν την ευκαιρία να προβούν σε καλύτερο καταμερισμό (χρήση) του χρόνου τους, ο οποίος έχει κόστος·
- αφετέρου θα διευκολυνθεί η κυκλοφορία του χρήματος και η δημιουργία εισοδημάτων κατά μια επιπλέον ημέρα της εβδομάδος, η οποία με την σειρά της θα ενισχύσει την κυκλοφορία χρήματος και την δημιουργία εισοδημάτων κατά τις υπόλοιπες ημέρες, με ευεργετικά αποτελέσματα για την εξέλιξη του ΑΕΠ εν μέσω παρατεταμένης υφέσεως.

Ας δούμε την καμπύλη της αγοράς της Κυριακής, όπως την παρουσιάζει η μελέτη

Η είσοδος επιχειρήσεων στην αγορά της Κυριακής η οποία εκφράζεται με την οριζόντια γραμμή αναμένεται να μετατοπίσει την καμπύλη προσφοράς την Κυριακή προς τα δεξιά, ειδικότερα αν σε πολλές επιχειρήσεις δεν σημειωθεί αύξηση του οριακού κόστους.

Με τον τρόπο αυτό, αυξάνει τόσο το πλεόνασμα του πωλητού όσο και το πλεόνασμα του καταναλωτού, άρα διευρύνεται η κοινωνική ευημερία. Σε όρους του Γραφήματος 1, η κοινωνία κερδίζει το εμβαδόν $\Gamma\Delta$ και οι τιμές πέφτουν ($P_{\nu} < P_{\alpha}$).

¹ <http://www.msl.aueb.gr/files/workingpaperprodr12.pdf>

Πλαίσιο 2

Η καμπύλη ζήτησης τις Κυριακές και τις άλλες ημέρες:

Η ατομική ζήτηση για προϊόντα διαφέρει από την αντίστοιχη του Σαββάτου και των άλλων ημερών όχι λόγω του εισοδηματικού περιορισμού, αλλά λόγω του χρονικού περιορισμού, στον βαθμό που η πλειονότητα των εν δυνάμει καταναλωτών έχει περισσότερο διαθέσιμο χρόνο να κάνει την έρευνα αγοράς, να συγκρίνει τιμές και ποιότητες, κλπ.

Για την εξαγωγή της αγοραίας καμπύλης ζήτησης, η υπόθεση εργασίας είναι ότι ο αριθμός των καταναλωτών μένει σταθερός.

Ο προσδιορισμός της καμπύλης προσφοράς της μικρής λιανεμπορικής επιχειρήσεως:

Ο πωλητής που αποσκοπεί στην μεγιστοποίηση του κέρδους λειτουργεί κατά μήκος του ανοδικού τμήματος της καμπύλης οριακού κόστους και ειδικότερα επί του τμήματος που υπερβαίνει το βραχυχρόνιο μέσο κόστος. Το τμήμα αυτό συνιστά την ατομική καμπύλη προσφοράς.

Συμπερασματικά σημειώνεται ότι σε μικροοικονομικό επίπεδο η Κυριακάτικη απελευθέρωση της λειτουργίας των μικρών λιανεμπορικών καταστημάτων δίνει περισσότερες επιλογές σε όσους επιθυμούν να προβούν σε αγορές ή πωλήσεις. **Δεν υποχρεώνει.** Από την άλλη ωθεί τις τιμές προς τα κάτω.

Συνέπειες στην αγορά εργασίας, το ΑΕΠ και τον πληθωρισμό

Εν γένει η απελευθέρωση του ωραρίου στις περισσότερες περιπτώσεις φαίνεται να επιδρά ευεργετικά στην απασχόληση, τον πληθωρισμό και το ΑΕΠ.

Η ειδοποιός διαφορά έγκειται στο αν η απελευθέρωση αφορά σε όλα τα καταστήματα (μικρά και μεγάλα) ή μόνον για τα μικρά. Στην πρώτη περίπτωση τα μεγάλα καταστήματα κερδίζουν μερίδιο αγοράς. Στην δεύτερη περίπτωση τα μικρά καταστήματα αποκτούν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Πρέπει όμως, να τονίσουμε προς άρση κάθε παρεξήγησης ή καλόβουλης υπερβολής από κάποιους, ότι η βιώσιμη ανάπτυξη θα έρθει κυρίως από την αναδιαμόρφωση και την ανασύνταξη του παραγωγικού δυναμικού και από την προσέλκυση δυναμικών ξένων επενδύσεων, όχι το άνοιγμα των καταστημάτων τις Κυριακές.

Στην χώρα μας με απελευθερωμένο Κυριακάτικο ωράριο ήδη λειτουργούν αρκετά καταστήματα πχ οι καφετέριες, οι κάβες, τα εστιατόρια, τα ψιλικατζίδικα, κλπ. Ως εκ τούτου, στον βαθμό που δεν πρόκειται για κάτι πρωτόγνωρο ή αδοκίμαστο, ίσως δεν πρέπει να αναμένεται κάτι διαφορετικό αν επιτραπεί το ίδιο (προαιρετικά και για όποιον το επιθυμεί) σε άλλους κλάδους ή περιοχές (περιοχές μη χαρακτηρισμένες ως τουριστικές). Είναι μάλλον εύλογο να υποθέσουμε ότι ανάλογα με την ζήτηση θα επέλθει μια εσωτερική αυτορρύθμιση.

Σε κάθε περίπτωση μεγάλη σημασία πρέπει να δοθεί στην εξασφάλιση και την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Η σημασία της Επιθεώρησης Εργασίας είναι πιο επίκαιρη από ποτέ και χρειάζεται επαρκή στελέχωση και κάθε δυνατή προσπάθεια ελέγχου των παρατυπιών.

Τα προβληματικά σημεία

Ενώ υπάρχουν στοιχεία που υποστηρίζουν τη συνέχιση της τάσης για χαλάρωση των περιορισμών στις ώρες λειτουργίας των καταστημάτων τις Κυριακές, υπάρχουν παραδείγματα χωρών που νομοθετούν προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Η απασχόληση τις Κυριακές μπορεί να περιορίζεται σε μερικές φορές το χρόνο και συνήθως συνοδεύεται με έναν υψηλότερο μισθό και / ή το δικαίωμα σε πρόσθετο ελεύθερο χρόνο.

Παρόλα αυτά, θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην υγεία των εργαζομένων και στην ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, αν εκτελεστεί για πολύ καιρό. Τα Σαββατοκύριακα θεωρούνται παραδοσιακά ως περίοδος ανάπαυσης από την εργασία. Θεωρείται επίσης χρόνος για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων ψυχαγωγίας, οικογενειακής ή κοινωνικής ζωής

Η «άτυπη εργασία²», όπως θεωρείται η εργασία το Σαββατοκύριακο, είναι ένα ζήτημα που αφορά πολλούς τομείς, όπως το λιανικό εμπόριο, η υγεία, οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, οι μεταφορές και η παροχή υπηρεσιών και υποστήριξης σε πελάτες.

Ταυτόχρονα, η κίνηση προς μια **κοινωνία 24/7** και η ανάπτυξη του διαδικτύου ως μορφή εμπορίου, σημαίνει ότι οι καταναλωτές μπορούν να αγοράσουν αγαθά και υπηρεσίες ανά πάσα στιγμή και από οπουδήποτε. Ωστόσο, οι πρακτικές αυτές εγείρουν σημαντικά ερωτήματα σχετικά με τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων που συμμετέχουν σε «ηλεκτρονικά» και αλλά και το off line εμπόριο. Για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι που επεξεργάζονται τις παραγγελίες, τη συσκευασία και την παράδοση αγαθών που παραγγέλθηκαν μέσω διαδικτύου, θα μπορούσαν να μην βρίσκεται στην ίδια χώρα με την παραγγελία, ούτε να καλύπτονται από τους ίδιους κανονισμούς όπως, για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι σε μία χώρα.

² Άτυπες μορφές απασχόλησης θεωρούνται συχνά στη βιβλιογραφία και αυτές που δεν αντιστοιχούν στο συνηθισμένο χρόνο και τα ωράρια παροχής της «κανονικής» εργασίας, δηλ. η εργασία σε βάρδιες, η νυκτερινή εργασία, η δουλειά το Σαββατοκύριακο, τα ευέλικτα ωράρια εργασίας κ.λπ..